

Posudek oponenta bakalářské práce Nicolý Rážové „Identita maghrebských autorů žijících ve Francii a jejich tamní recepce“ předkládané v roce 2022 na Ústavu románských studií

Celkové zhodnocení bakalářské práce

Práce je zaměřena na dvě frankofonní autorky a recepci jejich díla ve francouzském literárním prostředí. Autorka bakalářské práce si vybrala Leïlu Slimani a Faïzu Guène. Samotný název práce je tedy zavádějící, protože čtenář má pocit, že mu budou předloženy závěry týkající se většího množství autorů a autorek maghrebského původu. Stejně tak v prvním odstavci úvodu není jasné, jestli se bude bakalantka zaměřovat výhradně na tyto dvě autorky, nebo následně budete vyvozovat všeobecnější závěry. Od začátku práce je třeba být jasný a vymezit se, tak aby byl záměr práce jednoznačný. Tímto zevšeobecnováním, které vychází z rešerše týkající se výhradně dvou konkrétních případů, trpí práce na vícero místech. Pokud bude bakalantka ve své rešerši pokračovat bude potřeba si dát pozor na názvy podkapitol jako 2.4.3., která implikuje několik generací, což je nadměru zavádějící a klamně. Celá práce je zaměřena na dvě autorky a tudíž je třeba se toho držet jak metodologicky, tak i co se názvosloví a pojmenování týče, a nenechat práci takto utíkat k nepodloženým závěrům takhle širokosáhlého charakteru.

Velice však oceňuji dva aspekty práce. Jednak to, že je psána v češtině, protože se takto otvírá nefrankofonním čtenářům, kteří mají zájem o tyto dvě autorky – Slimani mohou znát již ze čtyř překladů (pokud se nepletu, tak Guène zatím do češtiny přeložena nebyla). Tato práce jim nabízí pohled na kontext publikace děl těchto dvou autorek, a na to, jak se k nim stavěly/staví francouzské literární kruhy. Dále to, že bakalantka dává ve své práci slovo samotným autorkám (skrže rozhovory např.), ale zároveň aplikuje své vlastní badatelské záměry a využívá metodologii, ve které spojuje vlastní přístup a teorie Bourdieuho či Glissantova. Velice pozitivně oceňuji dobře zvládnutý teoreticko-metodologický rámeček.

Chtěl bych také vyzdvihnout samotnou empirickou část práce, která je velice zajímavá a určitě by šla dále, např. v navazující práci rozvést. Část o Faïze Guène je dle mého názoru velice symptomatická pro francouzské literární kruhy (sám se s tímto přístupem setkávám ve své rešerši, která se zaměřuje na subsaharské autory píšící před dekolonizací) – kontinuita problematiky štitkování či škatulkování je tedy do očí bijící.

Připomínky k bakalářské práci

Bakalářská práce je napsána velmi kultivovaným jazykem, s minimálním množstvím překlepů a chyb, což oceňuje. Avšak objevuje se v ní několik nešvarů, kterým je třeba se vyhnout. Jedná se o následující termíny a slovní spojení: „velmi“ (str.11), „v podstatě“ (str. 25), „lichotivá“ (str. 25), „vůbec nevěnuje“ (str. 25), „děvče“ (str. 41) – jsou to termíny, které nepřinášejí žádnou přidanou hodnotu, nebo se jedná o termíny familiární. Pozor také na označení jako „domorodý“ (str. 17, 18), které jsou dnes již spíše chápány jako politicky nekorektní a obtěžkané koloniálním narativem. Také na str. 40 najdeme tuto větu: „Jedná se zkrátka o recenzi, o níž se před šestnácti lety mohlo Faïze Guène pouze zdát.“ Zde užívá kandidátka velice neakademický a ne odborný diskurs. Stejně tomu je i v této větě ze str. 39 „Současně je potvrzením nového vnímání tvorby Faïzy Guène, která si tento obrat uvědomuje a evidentně se ve své nové pozici cítí mnohem příjemněji, neboť s radostí a uvolněně odpovídá na pokládané otázky, ...“ Není možné cokoli vyvozovat z dojmu, který jsme nabyli při pozorování autora či autorky během rozhovoru. Takováto analýza je založená na emocích a na subjektivní analýze chování, gestikulace či jednání autorky či autora.

Stejně tak je potřeba si dát pozor na používání uvozovek. V předložené práci se autorka pomocí uvozovek snaží dodat danému termínu jiný význam či se jeho plnému významu vyhnout (str. 10, 15, 16, 21, 22, 36, 38 atd.). V akademické práci je třeba se tomuto zkreslujícímu použití uvozovek zcela vyhnout.

Asi největším problémem předložené práce jsou nepodložitelné tvrzení a závěry:

Str 15 „Toto zázemí, formující osobní identitu obou autorek, zároveň oběma předurčilo jejich habitusy a velmi ovlivnilo nejen jejich tvorbu, ale i recepci v literárním poli.“

Str. 18 „Berberština a arabština sloužily ke komunikaci v soukromí a lidé v nich měli slovní zásobu spojenou s domovem, tradicemi nebo například s rodinou.“

Str 20 „Jako většina dětí imigrantů se potýkala se skutečností, že v domácím prostředí se mluvilo arabsko-francouzsky, jelikož rodiče, jež se usadili ve Francii až v dospělém věku, místní jazyk téměř nikdy zcela neovládli, a navíc ani nebyli schopni se ho systematicky učit z důvodu analfabetismu.“

Str. 23 „...dekolonizace zanechává i dnes jizvy ve francouzské společnosti, literárních, protože je těmto autorům často vyčítána přílišná autobiografičnost a malá sofistikace, nebo pouze z důvodu jistého francouzského literárního snobismu, jenž souvisí s velkou národní hrdostí.“

Str. 24 „Tento rozdíl má zajisté také vliv na recepci daných knih, který bohužel naše práce nemůže zcela uchopit, neboť mezi lety 2004 a 2014 celosvětově docházelo k prudkému vývoji ve vnímání menšin a k jejich přijímání či začleňování do společnosti.“

Str. 34 „...z Faïzy Guène cítíme jistou frustraci a uzavřenost, které pravděpodobně plynou ze špatných zkušeností s televizními rozhovory, v nichž se musela vždy obhajovat a vyvracet mylné domněnky týkající se *Kiffe kiffe demain*.“

Stejně tak na str. 11 jak doložíte, že se jedná o celosvětový úspěch? Takovéto tvrzení je třeba nějak konkrétně odcitovat či podložit různými zdroji.

Nebo na str. 26, kde říkáte: „Zároveň byla ve francouzském literárním poli velice dobře přijata i sama Leïla Slimani, která se zařadila vedle ostatních francouzských autorů. Ani jeden z článků se vyloženě nevěnoval jejímu původu.“ Takto důležité tvrzení nemůžete podložit pouze jednou větou.

Také si nejsem jist, co chce bakalantka říct následujícími výroky:

Str. 14 „velkým způsobem naturalizován“

Str 17 „Národní identita je ovšem poměrně nejasný pojem, jelikož ve svém etymologickém smyslu by se jednalo pouze o osoby narozené v daném místě, což samozřejmě neplatí v případech kolonialismu nebo imigrace. To nás přivádí zpět k Francii.“

Str. 18 „Jedním z vědců zabývajících se identitou kolonizovaného člověka, byl martinický spisovatel a filozof Édouard Glissant. Kreolizace světa, spočívající v neustálém střetu kultur, ...“

V posledních dvou uvedených případech si nejsem jist logickou návazností podaných informací.

Při obhajobě samozřejmě kandidátka dostane možnost vysvětlit všechny výše zmíněné nejasnosti a podložit informace a závěry, které v práci předkládá.

Nakonec ještě pár maličkostí: pokud citujeme francouzsky, měli bychom používat francouzské uvozovky. Na str. 21 autorka cituje dílo *Posvátná noc* – určitě je třeba dodat alespoň do poznámky pod čarou francouzský originál. Pozor také na odkazy pod čarou: pokud se odkazujeme k celé větě, dáme odkaz za čárku či za tečku, ale pokud odkazujeme jen k části věty (názvu knihy např.) poznámku je třeba umístit před čárku či tečku.

A chtěl bych také uvést dvě možná rozšíření předložené práce. V podkapitole 2.3. by jistě stálo za to alespoň zmínit francouzského literárního teoretika Philippa Lejeuna, který se od sedmdesátých let věnuje autobiografii. Také by bylo zajímavé se více zaměřit na pochvalu od Tahara Ben Jellouna, kterou kandidátka zmiňuje na str. 28. Tento autor byl sám několikrát nařčen, že se ve svém díle uchyluje často k exotizaci prostředí Maghrebu. Tedy by jistě stálo

za to, více rozebrat jeho článek, jenž je v práci okrajově zmíněn, a porovnat ho např. s kritikami mířenými na tvorbu Jellouna.

Případné dotazy k obhajobě

V podkapitole 2.5. podává bakalantka definici francouzské a frankofonní literatury, která však není kompletní. Co je hlavním rozdílem mezi těmito dvěma etiketami? Nejedná se totiž pouze o to, kde je dílo psané.

Předloženou bakalářskou práci doporučuji k obhajobě. A navrhuji hodnocení velmi dobře, pokud však studentka během obhajoby odpoví na položené otázky (mé a školitelky), jistě nebudu bránit lepší známce.

6. 6. 2022 Mgr. Vojtěch Šarše